

RAAP België - Rapport 446

Bouwproject Regatta – deelproject Wijk 7 Antwerpen

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2020A292

RAAP

Eke
2020

Colofon

Titel: Bouwproject Regatta – Deelproject Wijk 7
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen - 2020A292

Status: Definitief

Datum: 6 mei 2020

Auteur: B. Vermeulen

Projectbegeleiding: N. Vanholme

Kaartvervaardiging: B. Vermeulen

Terreinwerk: niet van toepassing

Materiaalstudie: niet van toepassing

Projectcode: 2020A292

Raaproject: REGA13

Erkend archeoloog (type 1) : RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2020

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Dit vooronderzoek bestond uit een bureauonderzoek dat tot doel had na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische relicten in de ondergrond van het plangebied. Hiervoor werden bodemkundige, landschappelijke, archeologische en historische gegevens verzameld en bestudeerd. Op basis van de verzamelde gegevens was het mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites, de waarde ervan (wetenschappelijk kennispotentieel) en de omgang ermee.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Het totaalproject Regatta situeert zich ter hoogte van opgehoogde gronden. Deze ophoging vond plaats tussen de jaren '30 en '70 van de 20ste eeuw, gekaderd binnen de geplande stadsuitbreiding van Antwerpen ter hoogte van de wijk 'Linkeroever'. In 2009 werd door RAAP Nederland een paleolandschappelijk booronderzoek uitgevoerd op de desbetreffende terreinen.¹ Dit onderzoek bevestigde de aanwezigheid van omvangrijke antropogene ophogingspakketten in de ondergrond. Ter hoogte van het deelproject wijk 7 varieert de dikte van de aangebrachte pakketten tussen minimaal 4,9 en maximaal 7,5 meter. Hieronder bleek een Pleistoceen paleolandschap bewaard te zijn.

Er werden 134 mechanische boringen uitgezet in een grid van 40m bij 34,6m met als doel het afgedekte paleolandschap in kaart te brengen. Uit de resultaten kon volgende algemene bodemopbouw worden waargenomen (van jong naar oud):

- Antropogeen ophogingszand
- Scheldeafzettingen (= GH)
- Holoceen veen (=FH)
- Pleistocene dekzanden (=ELPw en/of HQ)

Wat de relatie betreft tussen het Pleistocene landschap en **prehistorische bewoning**, kan het huidig projectgebied vergeleken worden met twee grootschalige onderzoeken in sterk gelijkaardige landschappelijke contexten, beiden gesitueerd ten oosten van het projectgebied: het archeologisch onderzoek in Doel en in Verrebroek. Beide onderzoeken werden uitgevoerd door de Universiteit Gent en hebben aangetoond dat er op de Pleistocene dekzandruggen archeologische relicten aanwezig kunnen zijn die dateren uit de Steentijd. Meer specifiek zou het kunnen gaan om Steentijd-artefactensites: sites met vondstmateriaal uit het laat-paleolithicum, het mesolithicum, het vroeg en midden-neolithicum.

De boringen die ter hoogte van het volledige projectgebied Regatta (voornamelijk vanuit een paleolandschappelijk oogpunt) gezet werden, hebben vooralsnog geen aanwijzingen opgebracht inzake archeologische vondsten en/of sporen. De aangetroffen dekzandruggen, gesitueerd nabij

¹ SMIT ET AL., 2010.

open water (nl. de oude Schelde), zijn an sich wel zeer gunstig voor bewoning, waardoor de kans groot is dat deze in de prehistorie werden opgezocht voor (tijdelijke) kampementen.

Naast mogelijke prehistorische bewoningsporen moet ook worden gewezen op het gebruik van het landschap voor **veenontginning**. Deze ontginning vond plaats tussen ca. 1000 v. Chr. en 1000 n. Chr. Hierbij is het niet duidelijk of deze activiteit quasi continue gebeurde doorheen deze 2000 jaar, of te linken is met een welbepaalde periode. Veelal wordt veenwinning in de polder gelinkt aan de periode van de middeleeuwen. Voor dit gebied kan dit echter niet worden hardgemaakt. Veenwinning kan op het terrein worden herkend door de aanwezigheid van veenbanken die grote kuilen van elkaar scheiden waarin gewoelde grond aanwezig is.² De aanwezigheid van aardewerk in deze gewoelde grond kan uitsluitsel geven over de periode van de ontginningen. Het booronderzoek uit 2009 bracht (vooralsnog) geen dergelijke fenomenen aan het licht.

1.3 Impactbepaling

Ter hoogte van wijk 7 worden 77 individuele wooneenheden en 8 nieuwe appartementsgebouwen voorzien. Het deelgebied beslaat in totaal een oppervlakte ca. 25.735 m². Het bebouwde oppervlakte bovengronds zal ca. 8.690 m² beslaan. De appartementsgebouwen zullen vier bovengrondse verdiepingen omvatten. Centraal in het projectgebied, onder de appartementsblokken, wordt een ondergrondse verdieping ingepland, die ingezet zal worden als gemeenschappelijke parkeergarage. De bebouwde oppervlakte ondergronds omvat ca. 7100 m². Het te ontwikkelen peil van het maaiveld in de vrije zones tussen de bouwvolumes van wijk 7 zal op +6,7 m TAW komen te liggen. Dat is ca. 20 cm hoger dan de huidige maaiveldhoogte. De 0-pas van het vloerniveau op het gelijkvloers zal op +6,8 m TAW komen te liggen, 10 cm hoger dan de onbebouwde (tuin-)zones. Het vloerpeil van de kelderverdieping, de ondergrondse parkeergarage, zal zich situeren op +2,1 m TAW. Dit impliceert een hoogteverschil van 4,7 meter met de 0-pas van de nieuw geplande vloerniveaus en 4,6 meter met het nieuw te ontwikkelen maaiveld. Met inrekening van de funderingen onder het vloerniveau van de kelder mag er uitgegaan worden van een bodemingreep van gemiddeld 5 meter onder het huidig maaiveld. Dit impliceert een afgraving tot +1,8 m TAW.

Het uitgevoerd paleolandschappelijk booronderzoek uit 2009 heeft aangetoond dat het paleoniveau, de bovengrens van het Pleistocene dekzand, zich ter hoogte van 'wijk 7' situeert op gemiddeld 6,3 meter onder het huidig maaiveld. Met de maximale impactdiepte van de geplande bodemingrepen van 5 meter, zal er dus een bufferzone van 1,3 meter aanwezig zijn tussen de ondergrens van de graafwerken en de bovengrens van het potentieel relevant archeologisch niveau, en dit binnen de diepst geplande verstoringzone. Op basis van de boorgegevens kunnen we tevens vaststellen dat alle minder diep reikende bodemingrepen zich zullen aftekenen binnen het antropogeen aangebrachte niveau van de ondergrond.

Zoals vermeld zullen de graafwerken voor het kelderniveau, centraal in het plangebied, reiken tot op +1,8 m TAW. Via de boorgegevens kon vastgesteld worden dat het hoogste niveau van het Pleistoceen dekzand, aangeboord in boring 76, zich situeert op -0,43 m TAW. In deze zone wordt er geen ondergrondse kelderverdieping ingepland, maar zelfs al was dit het geval, dan zou er in deze

² JACOBS ET AL., 2012, pp. 34–35

zone geen destructieve impact op archeologisch erfgoed plaatsvinden. Op geen enkele locatie binnen de begrenzing van 'wijk 7' zullen de graafwerken het Pleistocene dekzandniveau bereiken.

Het werd reeds aangegeven dat er bovenop of binnen het veenniveau sporen aanwezig kunnen zijn van veenontginning. Echter, gezien de TAW-waarden van het aangeboorde veenniveau ter hoogte van de geplande kelderverdieping (boringen 75, 86, 87, 100, gemiddelde TAW-hoogte van -0,43 m TAW van het bovenvlak van het veen), zal ook het veenniveau, dat bovenop het dekzand gelegen is, niet aangeraakt worden bij alle geplande uitgravingen.

Met andere woorden, alle geplande bodemingrepen, inclusief de aanleg van de centrale kelderverdieping, zullen **geen destructieve invloed** hebben op zowel het Pleistocene dekzandniveau als het veenniveau, waarin zich potentieel archeologische sporen kunnen aftekenen. Er worden bijgevolg **geen verdere maatregelen** geadviseerd.

2 Programma van maatregelen

Gezien er geen verdere maatregelen voorzien worden, is er geen ‘programma van maatregelen’ noodzakelijk.

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de **meldingsplicht** die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in **Artikel 5.1.4.** van het **Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013**. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.